

Voličská základna švédských politických stran ve volbách do Evropského parlamentu 1995–2009: kontinuita či diskontinuita voličských vzorců?

Pavel Maškarinec¹

Abstract

This study deals with the electoral support of Swedish parliamentary parties in elections to the European Parliament. Four elections, which were realized between 1995 and 2009, are examined here. There are used statistics and comparative methods for explanation of electoral support. The method of the study is based on analysing the spatial variability of electoral results, time-space stability of voting patterns, and research of stability/instability of the territorial support, i.e. finding an area of electoral support, which shows the districts where the particular parties are successful in the long term. The geographical stability of vote distribution is being compared in 21 counties, as well as 290 municipalities.

Keywords: Sweden, European Parliament elections, electoral geography, political parties, electoral behaviour, voting patterns, spatial variability, area of electoral support

ÚVOD

V uplynulém roce (v neděli 7. června 2009) měli švédští voliči možnost již počtvrté zvolit svoje zástupce do Evropského parlamentu (EP). Výsledek voleb naznačil jistý pokles euroskepticismu švédského elektorátu,² signalizovaný již před volbami v průzkumech veřejného mínění.³ I ve Švédsku se přitom potvrdilo, že evropské volby mají, oproti

¹ Mgr. Pavel Maškarinec je doktorandem na katedře politologie Fakulty sociálních studií Masarykovy univerzity v Brně. Kontakt: maskarinec@centrum.cz.

² Srov. Aylott, N. (2008): *Softer but Strong: Euroscepticism and Party Politics in Sweden*. In: Szczerbiak, A.; Taggart, P. A. (eds.): *Opposing Europe? The Comparative Party Politics of Euroscepticism*. Volume 1: Case Studies and Country Surveys. Oxford: Oxford University Press, s. 190-192; Aylott, N.; Sundström, M. R. (2009): *The European Parliament Election in Sweden, June 2009*. EPERN European Parliament Election Briefing No 37, s. 1-3. Online at: http://www.sussex.ac.uk/sei/documents/no_37_epern-ep09-sweden.pdf.

³ Švédsko vstoupilo do EU v roce 1995, po těsném výsledku referenda, v němž se v listopadu 1994 vyslovilo 83,3 % švédských voličů těsnou většinou (52,3: 46,8 %) pro přistoupení Švédska k EU. S výjimkou průzkumu těsně po referendu se přitom většina obyvatel vyslovovala proti členství. Tento trend byl poprvé narušen v listopadu 2007, kdy se pro setrvání v unii vyslovilo 50,2 % občanů a prozatímního vrcholu dosáhl počet příznivců unie v posledním průzkumu před volbami do EP 2009, kdy na tuto otázku odpovědělo kladně 56,3 % respondentů. Srov. SCB (2001): *EU- och euro-sympatier i maj 2001*. Stockholm: Statistiska centralbyrån. Online at: <http://www.scb.se/statistik/ME/ME0201/2000I02/ME61SM0101.pdf>; SCB (2007): *EU- och euro-sympatier i november 2007*. Stockholm: Statistiska centralbyrån. Online at: http://www.scb.se/statistik/ME/ME0201/2007M11C/ME0201_2007M11C_SM_ME61SM0702.pdf; SCB (2009). *EU- och euro-sympatier i maj 2009*. Stockholm: Statistiska centralbyrån. Online at:

parlamentním, volbám jistá specifika. Obě nejsilnější strany švédského stranického systému Sociálnědemokratická dělnická strana (SAP) i konzervativci – Umírněná koaliční strana (M), výrazně zaostaly za svými zisky z voleb do švédského parlamentu (*Riksdag*) v roce 2006. Naproti tomu výrazných zisků dosáhly ve volbách neparlamentní subjekty. Volební účast dosáhla 45,53 % a byla téměř poloviční ve srovnání s hodnotou dosaženou ve volbách do Riksdagu v roce 2006 (81,99 %).

Cílem následujícího příspěvku je analýza švédských voleb do EP z pohledu volební geografie, jejímž hlavním výzkumným polem je studium geografických aspektů organizace, průběhu a výsledků voleb.⁴ Hlavní ambicí textu je analýza prostorové proměnlivosti voličské základny sedmi švédských parlamentních stran ve volbách do EP a hledání odpovědí na následující výzkumné otázky: a) jaká je velikost regionálních rozdílů ve volebních výsledcích; b) jaká je míra stability volebních zisků; c) jaké je územní rozložení voličské základny; d) identifikace území stabilní volební podpory jednotlivých politických subjektů.

METODOLOGICKÝ RÁMEC VÝZKUMU

Základní metodou výzkumu, jíž v následujícím textu používáme, je srovnání volebních výsledků na úrovni 21 švédských krajů a 290 obcí ve čtyřech volbách do EP v letech 1995–2009. Srovnání volebních map by mělo nastínit, jak se jednotlivým subjektům dařilo z teritoriálního hlediska navazovat na (ne)úspěchy v předchozích volbách. V tomto případě budou využity metody volební geografie, které představili Petr Jehlička a Luděk Sýkora.⁵ Ke zjištění stability volební podpory bude identifikováno *území volební podpory*, vymezující oblasti, v nichž strany dosahují úrovně volební podpory, představující koncentraci 50 % z celkového počtu hlasů získaných stranou v daných volbách. Metodika výpočtu území volební podpory je následující. Volební výsledky konkrétní politické strany jsou sestupně seřazeny podle relativní hodnoty volební podpory (podíl získaných hlasů) na zvolené úrovni agregace od nejvyšší k nejnižší. Podle této řady, vyjadřující pokles intenzity volební podpory, jsou následně načítány absolutní počty hlasů až do výše 50 % z celkového počtu hlasů získaných stranou v souhrnu všech jednotek. U takovéto linie rozdělíme zkoumané jednotky

http://www.scb.se/statistik/ME/ME0201/2009M05b/ME0201_2009M05b_SM_ME61SM0901.pdf.

⁴ Johnston, R. (2000): *Electoral Geography*. In: Johnston, R. J.; Gregory, D.; Pratt, G.; Watts, M. (eds.): *The Dictionary of Human Geography*. Oxford: Blackwell Publishing, s. 204-205.

⁵ Jehlička, P.; Sýkora, L. (1991): *Stabilita regionální podpory tradičních politických stran v českých zemích (1920–1990)*. Sborník ČGS. Sv. 96, č. 2, s. 81-95.

na dvě poloviny, čímž získáme oblasti, které představují 50% koncentraci volební podpory z celkového počtu hlasů v daných volbách. V dalším kroku budou vytvořeny mapy, zobrazující *území stabilní volební podpory*, tj. oblasti, v nichž daná strana vykázala volební podporu, definovanou výše uvedeným způsobem, ve všech sledovaných volbách.⁶

Mimo srovnání volebních map nás zajímá rovněž velikost regionálních rozdílů volebních výsledků, a stabilita volebních zisků jednotlivých subjektů. Pro zjištění územní variability volebních zisků jsme pro všechny volby a zvláště pro všechny politické strany spočítali hodnoty variačního koeficientu a vyjádřili ho v procentech ($V_k = \text{směrodatná odchylka} / \text{průměr} * 100 \%$).⁷ Stabilitu regionálních vzorců volební podpory stranám mezi dvojicemi po sobě jdoucích voleb i v celém sledovaném období jsme měřili Pearsonovým korelačním koeficientem.⁸

Důvod proč v práci pracujeme se dvěma analytickými úrovněmi (kraji a obcemi) vychází ze skutečnosti, že výzkum volebního chování, pracující s daty agregovanými na krajskou úroveň, nabízí do určité míry zkreslený pohled na realitu. Ve švédském případě představuje v současnosti jedenadvacet krajů jedinou samosprávnou úroveň mezi státem a obcemi.⁹ V rámci krajů nicméně můžeme předpokládat identifikaci oblastí s výrazně se lišící územní podporou jednotlivých subjektů, které by měla odhalit právě analýza vedená z úrovně jednotlivých obcí.

Před započítáním výzkumu muselo být rovněž vyřešeno několik metodologických problémů, spojených s vymezením výzkumného prostoru a jeho komparovatelnosti mezi jednotlivými volbami, vzhledem k tomu, že v celém sledovaném období došlo k několika změnám v administrativní podobě švédských krajů a nárůstu počtu obcí. Detailní řešení této problematiky je obsahem Přílohy 1.

⁶ Jehlička; Sýkora: *Stabilita regionální podpory tradičních politických stran v českých zemích (1920–1990)*, s. 84. Vzhledem k výrazným změnám celkové podpory některých parlamentních stran ve volbách do EP i Riksdagu jsme v případě určování území stabilní volební podpory změkčili kritéria, a doplňkově jsme do tohoto území zahrnuli i obce, které do území volební podpory nepatřily pouze v jediných volbách.

⁷ Variační koeficient přibližuje variabilitu rozdělení pravděpodobnosti náhodné veličiny. Čím vyšší je hodnota variačního koeficientu, tím vyšší jsou rozdíly mezi sledovanými jednotkami.

⁸ Pearsonův korelační koeficient zůstává přes některé své nedostatky (především značné ovlivnění koeficientu odlehými hodnotami) i nadále nejdůležitější mírou síly vztahu dvou náhodných spojitých proměnných. Viz Hendl, J. (2004): *Přehled statistických metod zpracování dat. Analýza a metaanalýza dat*. Praha: Portál, 243–246.

⁹ Krajské členění se v plné míře neshoduje s volebními obvody do Riksdagu, jichž je v současnosti 29 (od roku 1998). Stockholmský kraj je při volbách do Riksdagu rozdělen do dvou volebních obvodů a kraje Skåne a Västra Götaland do čtyř, resp. pěti obvodů. Mapa zobrazující administrativní rozdělení Švédska do jednotlivých krajů je

ZÁKLADNÍ CHARAKTERISTIKA ZKOUMANÉHO TERITORIA

Na rozdíl od dalších skandinávských států (zejména Finska a Norska) nepatří Švédsko mezi země, v nichž by bylo možné identifikovat silný politický regionalismus.¹⁰ Na druhé straně i přesto, že švédské politické strany vykazují z celkového pohledu schopnost oslovovat voliče napříč celou zemí, lze nadále identifikovat oblasti, v nichž se podpora jednotlivých subjektů výrazně odlišuje.¹¹ Navzdory tomu, že se regionální rozdíly v podpoře obou bloků švédského stranicko-politického systému od voleb 1921, kdy bylo ve Švédsku zavedeno všeobecné volební právo i pro ženy, významně snížily, zůstaly i na počátku 80. let v jednotlivých volebních obvodech zachovány značné rozdíly ve velikosti stranické podpory, mající původ v různé ekonomické síle jednotlivých regionů a v různých politických tradicích a kulturních odlišnostech těchto oblastí.

Současná podoba švédského stranického systému je tak charakteristická dvoublokovou soutěží, v níž se o složení exekutivy rozhoduje ve volebním klání mezi blokem socialistických a nesocialistických stran. Socialistický blok tvoří historicky nejsilnější švédská strana SAP, k níž se připojují Levicová strana (Vp) a Strana životního prostředí–Zelení (MpG). Vůdčí stranu nesocialistického bloku ztělesňují konzervativci (M), a mezi její další členy patří Strana středu (C), Liberální lidová strana (Fp) a Křesťanští demokraté (Kd).¹²

Z hlediska teritoriálního rozprostření podpory námi sledovaných subjektů zahrnovala na počátku 80. let politická mapa Švédska „modré“ oblasti převážně na jihozápadu země a

obsahem Přílohy 2.

¹⁰ Daniele Caramani ve své klasifikaci stranických systémů (založené na konfiguracích teritoriální podpory jednotlivých politických subjektů) řadí Švédsko mezi nacionalizované stranické systémy, charakteristické slabou přítomností regionálních stran a vysokou mírou homogenity stranické podpory hlavních politických aktérů. Srov. Caramani, D. (2004): *The Nationalization of Politics. The Formation of National Electorates and Party Systems in Western Europe*. Cambridge: Cambridge University Press, s. 251-288.

¹¹ Berglund, S.; Thomsen, S. R.; Wörlund, I. (1991): *The mobilization of the Swedish vote: An ecological analysis of the general elections of 1928, 1948 and 1968*. European Journal of Political Research. Vol. 19, no. 4, s. 414.

¹² Srov. Kopeček, L. (2005): *Švédsko*. In: Strmiska, M.; Hloušek, V.; Kopeček, L.; Chytilík, R. Politické strany moderní Evropy. Analýza stranicko-politických systémů. Praha: Portál, s. 187-202; Brunclík, M. (2009): *Nové trendy ve vývoji švédského stranického systému*. Politologický časopis. Roč. 16, č. 1, s. 21-36. Podle švédských politologů Sörena Holmberga a Henrika Oscarssona jsou i v současnosti nejsilnějšími faktory stojícími za rozhodováním voličů v národních volbách třídní hlasování a konfliktní linie vlastníci–pracující. Na druhé straně je podle autorů role těchto faktorů mnohem nižší než v minulosti, zatímco např. religiozita nebo teritoriální štěpení vykazují vyšší stabilitu s voličským chováním, a z tohoto důvodu nabývá na důležitosti potřeba věnovat více pozornosti právě faktorům, jež hrály v minulosti menší roli, ale z mnoha důvodů se mohou v budoucnu znovu stát mnohem důležitějšími. Jedná se zejména o pohlaví, věk, vzdělání nebo etnicitu. Viz Holmberg, S.; Oscarsson, H. (2004): *Svenskt väljarbeteende. Redogörelse för 2002 års valundersökning*. Stockholm – Örebro: Statistiska centralbyrån, s. 155.

„rudé“ ve středním a severním Švédsku¹³ a toto základní vymezení lze z obecného hlediska označit za platné i v současnosti.

Pohled na rozložení podpory SAP ve volbách do Riksdagu ukazuje, že strana má silné zázemí zejména na severu země, odpovídající do velké míry historickému regionu Norrland (současné kraje Gävleborg, Jämtland, Västernorrland, Västerbotten, Norrbotten), přičemž nejsilnější voličské jádro SAP se rekrutuje především z menších městských oblastí. Podobně se do severních oblastí soustřeďuje i podpora Vp. Silné postavení má ovšem strana rovněž v Göteborgu (druhém největším švédském městě), a v posledních dvou volbách Vp znovu posílila i v hlavním městě Stockholmu. Zelení jako poslední ze stran socialistického bloku mají teritoriálně méně vyhraněný elektorát s nejsilnější podporou v největších městech Stockholmu a Göteborgu. Ve srovnání s SAP dosahují konzervativci nejvýraznějších zisků ve Stockholmu, Göteborgu a jižních krajích Skåne a Halland. Silnou pozicí má ve velkých městech rovněž Fp. Liberálové byli v minulosti nejsilnější v Göteborgu, a přes jistý pokles přízně voličů zde nadále disponují silnou podporou. Naproti tomu elektorát Kd je výrazně početnější ve venkovských oblastech a historicky silnou pozici si na venkově dokázala udržet i C, která zde měla v letech 1956–2002 pět až desetkrát silnější podporu než ve městech.¹⁴

Skutečnost, že švédská teritoriální dimenze nevykazuje výrazné znaky oslabení, potvrzují i regionální rozdíly volebních výsledků měřené variačním koeficientem. Výsledné hodnoty koeficientů ukazují, že většina parlamentních stran dosahovala ve volbách do Riksdagu v letech 1998–2006 podobných výsledků a zachován zůstal i celkový trend rozrůzněnosti teritoriální podpory. Pozici strany s největší mírou regionální variability volebních výsledků, převzala po posledních volbách od C, která dlouhodobě dosahovala nejvyšších hodnot, Kd, za nimiž následují Vp, MpG, Fp. Relativně územně nejrovnoměrnější volební podporu měla až do voleb 2006 SAP. Její propad ve volbách 2010 a současný vzestup M, která za SAP zaostala o pouhých 0,60 % hlasů (30,66 % vs. 30,06 %), se ale promítl i do regionální variability volební podpory SAP a M, kdy se konzervativci stali stranou s územně nejrovnoměrnější volební podporou ve volbách do Riksdagu.

¹³ Srov. Korpi, W. (1983): *The Democratic Class Struggle*. London: Routledge & Kegan Paul, s. 127.

¹⁴ Srov. Holmberg; Oscarsson: *Svenskt väljarbeteende. Redogörelse för 2002 års valundersökning*, s. 153-155; Caramani, D. (2000): *The Societies of Europe. Elections in Western Europe since 1815: Electoral Results by Constituencies*. London: Macmillan s. 880-903; Maškarinec, P. (2008): *Volby do švédského Riksdagu v letech 1998–2006: analýza strategických účinků volebního systému na úrovni volebních obvodů*. Slovenská politologická revue. Roč. 8, č. 3, s. 34-36. Online at: <http://ns.ucm.sk/revue/2008/3/maskarinec.pdf>.

Tabulka č. 1: Míry variability volební podpory parlamentních stran ve volbách do Riksdagu 1998–2010 na úrovni volebních obvodů (Vk)

	SAP	Vp	MpG	M	C	Fp	Kd
2010	21,35	29,53	24,37	19,26	34,32	21,79	35,21
2006	16,52	28,79	28,88	24,12	38,51	26,20	35,91
2002	11,00	23,86	19,22	27,67	48,66	27,56	32,61
1998	12,85	25,88	16,51	28,26	49,01	28,15	27,25

Zdroj: Statistiska centralbyrån. Online at: <http://www.scb.se/>; vlastní výpočet

REGIONÁLNÍ VARIABILITA VOLEBNÍ PODPORY A STABILITA PROSTOROVÝCH VZORCŮ

Prostorová diferenciacie volebních výsledků

Základní otázkou výzkumu regionální variability volební podpory představuje míra odlišnosti volebních výsledků a jejich prostorová diferenciacie. Dosažené hodnoty variačního koeficientu jednoznačně ukazují, že v míře regionální variability volebních výsledků existují mezi švédskými stranami podstatné rozdíly, a to jak na krajské, tak na obecní úrovni.

Stranou s nejvíce rovnoměrně rozloženou podporou je v evropských volbách, stejně jako ve volbách do Riksdagu, SAP. Současně lze tvrdit, že se prostorová diferenciacie volebních výsledků SAP pohybovala na téměř stejné úrovni, s pouze mírným nárůstem v posledních volbách. Vyšší míru variability zaznamenanou na obecní úrovni lze připsat konstrukci variačního koeficientu, kdy s nárůstem počtu sledovaných jednotek dochází k současnému vzestupu hodnot variačního koeficientu. Nízkou mírou regionální variability se vyznačují také výsledky MpG. V prvních volbách zaznamenala MpG dokonce vůbec nejnižších hodnot mezikrajské a meziobecní variability a toto postavení si udržela na krajské úrovni rovněž ve druhých volbách. O poznání vyšší regionální rozdíly ve volební podpoře lze identifikovat u Fp a M. Zatímco ovšem regionální rozdíly volební podpory M se mezi volbami nijak výrazně neměnily (postupné snižování variability lze připsat poklesu podpory strany zejména v krajích Stockholm, Östergötland a Skåne, kde M v roce 2009 zaznamenala ve srovnání s prvními volbami propad více než 7 % hlasů), hodnoty variačního koeficientu Fp ukazují na vyšší proměnlivost regionální variability, která má tendenci narůstat spolu s tím, jak klesá podpora strany ve volbách, což do jisté míry odráží poměrně výrazné přesuny elektorátu Fp mezi jednotlivými volbami. Pohled na teritoriální podporu Vp ukazuje, že ve

srovnání s SAP a MpG dosahuje regionální variabilita volební podpory Vp téměř dvojnásobných hodnot, nebo je dokonce převyšuje. Výrazné snížení hodnoty variačního koeficientu v posledních volbách můžeme připsat obrovskému propadu Vp v nejsevernějších švédských krajích (Norrbotten, Västerbotten), který přispěl k výraznému poklesu mezikrajské variability.¹⁵ Zřetelně nejvyšší mezikrajské rozdíly můžeme v celém sledovaném období zaznamenat u C a Kd. V případě C je relativně vysoká volební podpora v několika krajích na jihu Švédska (Kalmar, Kronoberg, Halland, Östergötland, Jönköping), ostrově Gotland a jednom ze severnějších krajů (Jämtland) kombinována s velmi slabými zisky v několika dalších oblastech.

Nejslabší podporou disponuje C ve Stockholmském kraji a několika na něj navazujících krajích. Nízkých zisků dosahuje C rovněž ve Skåne (nejjižnějším švédském kraji) a obou nejsevernějších krajích.¹⁶ Podpora Kd je soustředěna především do krajů náležejících do historického regionu Småland (Jönköping, Kronoberg, Kalmar), charakteristického vysokou mírou religiozity, zatímco výrazně nižších zisků dosahuje strana v části severních krajů, na Gotlandu nebo ve Skåne. Oproti C navíc vykazuje regionální variabilita volebních výsledků Kd značných proměn, kdy s nárůstem podpory strany dochází k jistému snižování hodnot variačního koeficientu.

¹⁵ Zatímco ve volbách 1995–2004 obdržela Vp v krajích Västerbotten a Norrbotten 23,87–40,80 %, resp. 27,78–31,83 % hlasů, v roce 2009 získala v těchto krajích pouze 8,40 %, resp. 11,36 % hlasů. Ve srovnání s předchozími volbami v roce 2004 ztratila Vp roce 2009 v Norrbottenu 17,71 % a ve Västerbottenu dokonce 32,40 % hlasů!

¹⁶ Slabou podporu C v krajích Stockholm, Västra Götaland a Skåne dále zesiluje fakt, že v těchto krajích se nacházejí tři největší švédská města (Stockholm, Göteborg a Malmö), v nichž podpora C nepřekračuje 3 %, resp. 2 % hlasů v případě Malmö, což naznačuje, že stejně jako ve volbách do Riksdagu je podpora strany soustředěna především do menších obcí a strana představuje i nadále do velké míry reprezentanta venkovského obyvatelstva.

Tabulka č. 2: Míry variability volební podpory parlamentních stran ve volbách do EP 1995–2009 (V_k)

	Kraje				Obce			
	1995	1999	2004	2009	1995	1999	2004	2009
M	33,45	31,13	31,77	27,64	49,80	47,14	47,65	42,96
C	40,50	52,20	45,99	42,84	57,30	63,47	62,04	57,01
Fp	31,26	28,15	35,00	25,02	48,28	37,05	50,15	34,88
Kd	51,76	37,31	48,10	53,29	68,90	48,04	59,25	63,51
SAP	14,80	13,89	13,42	19,36	25,68	24,79	24,38	28,20
Vp	34,38	41,41	53,69	29,03	49,47	49,91	63,31	49,16
MpG	13,15	16,22	18,31	17,88	24,75	28,68	30,22	32,46

Zdroj: Statistiska centralbyrån. Online at: <http://www.scb.se/>; vlastní výpočet

Stabilita volebních vzorců

Zajímavou otázkou je rovněž míra stability volebních vzorců ve sledovaných částech celku. Pokud se pokusíme přiblížit voličskou stabilitu elektorátu zkoumaných politických stran mezi dvojicemi po sobě jdoucích voleb i v celém sledovaném období, můžeme konstatovat, že stabilita regionálních vzorců podpory stran je obecně vysoká, a to jak na krajské, tak obecní úrovni. I přesto můžeme mezi jednotlivými stranami i volbami pozorovat jisté rozdíly. Na krajské úrovni se nejvyšší stabilitou vyznačují výsledky M. Nejsilnější sledovaná vazba byla nalezena mezi volbami 1999–2004 (0,979), ale ani v dalších letech nepoklesla hodnota korelačního koeficientu pod 0,97. Velmi silné korelace vidíme v bezprostředně po sobě následujících volbách i u zbývajících členů nesocialistického tábora. Pearsonův korelační koeficient přesáhl v případě C, Fp a Kd vždy hodnoty 0,90 a i stabilita volebních vzorců mezi volbami 1995–2009 byla velmi silná.

Zatímco tedy, nahlíženo z krajské úrovně, mají nesocialistické strany neobyčejně stabilní voličstvo, to samé nelze ve stejné míře konstatovat u socialistických stran. Z nich dokázaly stabilitou elektorátu nesocialistickým stranám konkurovat pouze Vp mezi volbami 1995–1999 a 1999–2004, kdy provázanost voličské základny strany vykazovala velmi silnou až téměř perfektní vzájemnou souvislost (0,904, resp. 0,962), a mezi volbami 1999–2004 rovněž SAP (0,893). Výrazný propad Vp v posledních evropských volbách se ale výrazně promítl do stability elektorátu, což dobře ilustruje pokles korelačního koeficientu pod hodnotu 0,70.

V celkovém hodnocení, s výjimkou voleb 1999–2004, vystupuje jako nejméně stabilní

v čase regionální vzorec volební podpory SAP, následován MpG, která mezi volbami 1999–2004 dosáhla vůbec nejnižší stability volebních vzorců v celém sledovaném období (0,492). Ještě zajímavější informaci poskytuje srovnání stability voličských vzorců MpG mezi prvními a posledními evropskými volbami, kdy hodnota korelačního koeficientu indikuje pouze triviální korelaci, což naznačuje, že elektorát MpG prošel v evropských volbách výraznou proměnou.

Tabulka 3: Stabilita vzorců volební podpory ve volbách do EP 1995–2009 na krajské úrovni (Pearsonův korelační koeficient)

	1995/1999	1999/2004	2004/2009	1995/2009
M	0,986	0,979	0,977	0,971
C	0,901	0,926	0,959	0,875
Fp	0,909	0,907	0,909	0,840
Kd	0,912	0,942	0,972	0,966
SAP	0,767	0,893	0,626	0,825
Vp	0,904	0,962	0,664	0,830
MpG	0,770	0,492	0,705	0,029

Zdroj: Statistiska centralbyrån. Online at: <http://www.scb.se/>; vlastní výpočet

Pokud při analýze sestoupíme na úroveň obcí, můžeme zaznamenat několik odlišností. Pozici strany s nejvyšší mírou regionální stability dokázala i na této úrovni obhájit M, která ve všech případech dosáhla téměř perfektní korelace. Neobyčejně stabilní vazbu elektorátu potvrdily i výsledky C a Kd, u nichž nadále vidíme velmi silné až téměř perfektní hodnoty korelačního koeficientu. Jedinou z nesocialistických stran, na níž měl nárůst počtu sledovaných jednotek výraznější dopad, se stala Fp, v jejímž případě poklesla korelace mezi volbami 1995–1999 a 1995–2009 pod 0,70. Téměř naprosto identické výsledky jako na krajské úrovni vykazuje stabilita regionálních vzorců Vp, a to včetně výrazného poklesu mezi volbami 2004–2009. Naopak nárůst stability můžeme pozorovat u největší švédské strany. Hodnoty korelačního koeficientu SAP mírně poklesly při srovnání mezi prvními a posledními volbami, ale v sobě následujících volbách, zaznamenaly nárůst a dosáhly velmi silné až téměř perfektní korelace. MpG dosáhla podobně jako SAP mírného zlepšení, ale i nadále patří stabilita jejího elektorátu mezi nejslabší.

V dlouhodobé perspektivě, srovnávající volební výsledky ve všech čtyřech dosud

uskutečněných volbách, se jako strana s nejstabilnějšími regionálními vzorci volební podpory ukazuje M. Stabilita je ovšem obecně dosti vysoká i u volebních vzorců Kd, C a Vp. Méně, ale nadále značně vysoká je rovněž v případě SAP a Fp a jedinou výjimkou je MpG, u níž korelace dosáhla pouze střední hodnoty, což naznačuje výraznou proměnu vzorců volební podpory mezi prvními a prozatím posledními volbami do EP.

Tabulka 4: Stabilita vzorců volební podpory ve volbách do EP 1995–2009 na obecní úrovni (Pearsonův korelační koeficient)

	1995/1999	1999/2004	2004/2009	1995/2009
M	0,961	0,979	0,974	0,933
C	0,929	0,880	0,927	0,857
Fp	0,692	0,884	0,878	0,612
Kd	0,867	0,904	0,939	0,897
SAP	0,847	0,914	0,761	0,784
Vp	0,906	0,942	0,681	0,861
MpG	0,725	0,585	0,800	0,200

Zdroj: Statistiska centralbyrån. Online at: <http://www.scb.se/>; vlastní výpočet

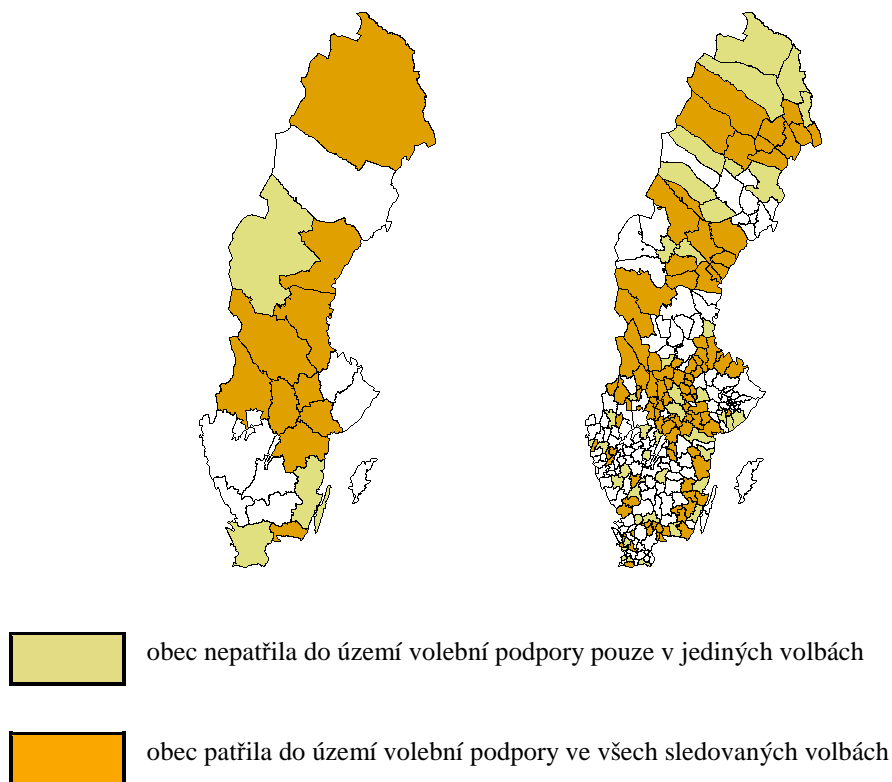
ÚZEMÍ STABILNÍ VOLEBNÍ PODPORY ŠVÉDSKÝCH STRAN VE VOLBÁCH DO EP

Předcházející části textu ukázaly existenci značných rozdílů v regionální variabilitě voličských vzorců jednotlivých stran, ale také obecně vysokou stabilitu těchto vzorců u většiny sledovaných subjektů. V následující části textu bude naším cílem identifikovat konkrétní oblasti odrážející odlišné úspěchy stran v jednotlivých regionech.

Sociálnědemokratická dělnická strana

Výsledky voleb do EP (viz Příloha 3 a 4) ukazují, že zisky jednotlivých politických subjektů se v mnoha případech výrazně odlišují od dlouhodobých trendů vývoje voličských preferencí. SAP jako dlouhodobě nejsilnější švédské straně se sice podařilo obhájit vůdčí postavení ve stranickém spektru ve všech dosud uskutečněných evropských volbách, ale ve srovnání s volbami do Riksdagu ztratila SAP vždy více než 10 % hlasů a zatímco v národních volbách, i přes setrvalý pokles, nadále disponuje podporou více než 30 % voličů, ve volbách do EP se musí spokojit s pouze přibližně čtvrtinovou podporou.

Mapa 1: Území stabilní volební podpory SAP (kraje/obce)

Zdroj: Valmyndigheten. Online at: <http://www.val.se/>; vlastní mapa

Pokud se zaměříme na teritoriální rozložení podpory SAP, můžeme identifikovat území stabilní volební podpory strany v celkem třinácti krajích (Skåne, Blekinge, Kalmar, Östergötland, Södermanland, Örebro, Västmanland, Värmland, Dalarna, Gävleborg, Jämtland, Västernorrland, Norrbotten) a 146 obcích. Území stabilní volební podpory SAP vytváří souvislý pás směřující z jihu až na sever Švédska. Toto území je narušováno pouze několika menšími celky a potvrzuje pomocí variačního koeficientu nalezené zjištění, že je SAP stranou s nejvíce rovnoměrně rozloženou podporou. Na severu Švédska je kompaktní území narušováno pouze ve Västerbottenu, kde se silné podpoře voličů těší Vp. Naproti tomu v jižních oblastech se jedná o regiony s tradičně vysokou podporou pravicových stran.

Pohled na úroveň obcí potvrzuje, že se nejsilnější voličské jádro SAP rekrutuje především z menších městských oblastí. Do území stabilní volební podpory se neřadí ani jedno ze dvou největších švédských měst – osmisettisícový Stockholm ani půlmilionový Göteborg. Z dalších velkoměst naopak spadá do území volební podpory dvousettisícové

Malmö na samém jihu Švédska, ale mezi obcemi se 100 000–199 999 obyvateli již vyhověly podmínce patřit alespoň třikrát do území volební podpory pouze čtyři z deseti obcí této velikostní kategorie. Většina obcí stabilní podpory SAP se tak nachází v obcích s méně než 25 000 obyvateli. Konkrétně 59 obcí (40,41 %) v obcích s 10 000–24 999 obyvateli a 41 obcí (28,08 %) v nejmenších obcích s méně než 10 000 obyvateli. Tyto dvě kategorie zahrnují více než dvě třetiny (68,49 %) ze všech obcí spadajících do území stabilní volební podpory SAP.¹⁷

Levicová strana

Výsledky voleb do EP 2009 přinesly výrazný zvrat v podpoře Vp. Zatímco v prvních až třetích volbách dokázala Vp výrazně těžit z euroskeptických nálad švédských voličů, když její podpora ve všech případech překonala 12% hranici a značně převyšovala zisky strany ve volbách do Riksdagu, výstupy voleb v roce 2009 naznačily možnou „unavenost“ voličů z tvrdého euroskepticismu strany. Vp zůstala v rámci etablovaných stran jedinou, požadující vystoupení země z EU,¹⁸ její zisk se propadl o více než polovinu až na 5,66 % a klesl dokonce pod úroveň dosaženou v předcházejících volbách do Riksdagu v roce 2006 (5,85 %).

Z hlediska teritoriálního rozložení podpory vidíme, že území stabilní volební podpory Vp je kompaktní a jeho celistvost je ještě vyšší než u SAP. Území stabilní volební podpory Vp zahrnuje celkem deset krajů (Kronoberg, Västra Götaland, Värmland, Västmanland, Dalarna, Gävleborg, Jämtland, Västernorrland, Västerbotten, Norrbotten) a jeho podoba do velké míry kopíruje vzorec nalezený u SAP s největšími rozdíly na jihu Švédska, kde na jedné straně Vp disponuje silnou podporou v kraji Västra Götaland a jeho správním centru Göteborgu, ale na druhé straně má nižší voličskou základnu na jižním a jihovýchodním pobřeží.

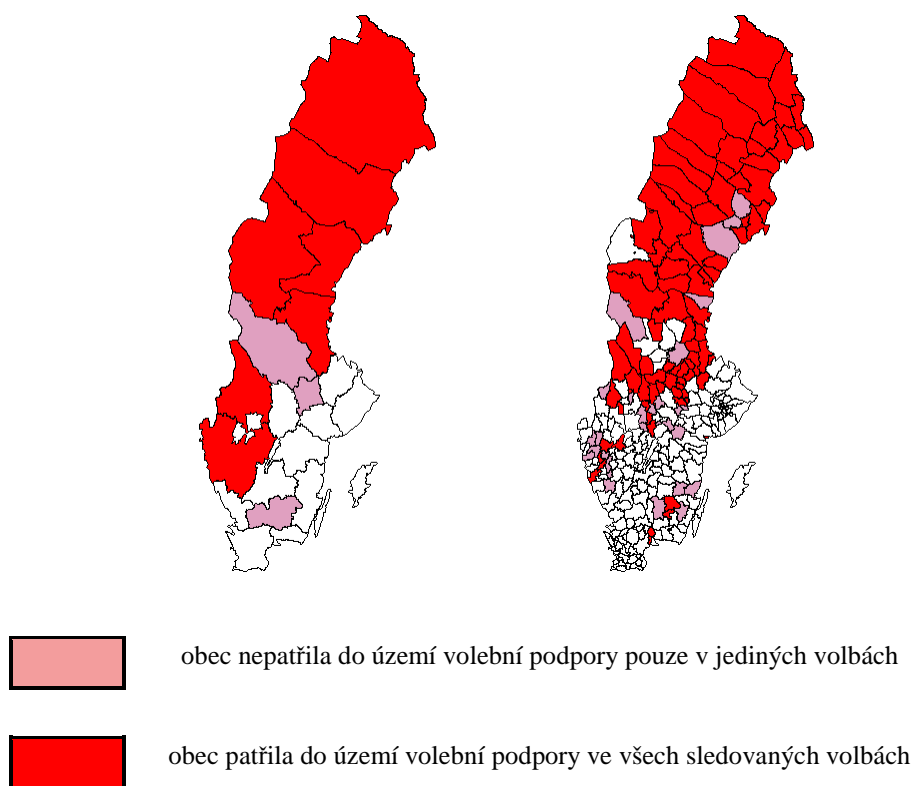
Pokud sestoupíme na úroveň jednotlivých obcí, i zde nadále platí teze o vysoké homogenitě podpory Vp, která je zvláště silná na severu země. Do území stabilní volební podpory spadá celkem 115 obcí, a stejně jako příznivci SAP i elektorát Vp se soustřeďuje

¹⁷ Z hlediska sídelní struktury je Švédsko charakteristické menším počtem obcí a jejich vyšší průměrnou velikostí. Srov. Polinec, M.; Numerato, M.; Švec, K. (2007): *Závěr*. In: Jüptner, P.; Polinec, M.; Švec, K. a kol. Evropská lokální politika. Praha: IPS FSV UK, s. 246-247. K 31. 12. 2009 byl průměrný počet obyvatel obcí 32 209, nejmenší obcí byl Bjurholm s 2500 obyvateli a největší obcí hlavní město Stockholm s 829 417 obyvateli. Viz SCB (2010): *Tabeller över Sveriges befolkning 2009*. Örebro: Statistiska centralbyrån. Online at: http://www.scb.se/Pages/PublishingCalendarViewInfo____259924.aspx?PublObjId=11400.

¹⁸ MpG, druhá z tvrdě euroskeptických stran, odstranila požadavek na vystoupení z EU ze svého programu po vnitrostranickém referendu v roce 2008. Viz *Mp ska inte förorda att Sverige ska lämna EU*. Online at: http://www.mp.se/templates/mct_177.aspx?number=156616.

především do menších obcí. Ze třinácti obcí s více než sto tisíci obyvateli se do území stabilní volební podpory strany řadí pouze v kraji Västerbotten ležící Umeå (nejseverněji položené velkoměsto) a Göteborg, kde strana disponuje tradičně silnou podporou. Většina obcí (74,78 %) spadajících do území stabilní volební podpory Vp náleží, stejně jako v případě SAP, mezi obce s méně než 25 000 obyvateli. Na rozdíl od SAP, jejíž podpora je největší v obcích kategorie s 10 000–24 999 obyvateli, je ale u Vp tento poměr obrácený. Nejvíce obcí se stabilní podporou nacházíme mezi nejmenšími obcemi, z nichž požadovanou podmínku splnilo 46 obcí (40,0 %) a až na druhém místě se nachází obce s 10 000–24 999 obyvateli, jichž je 40 (34,78 %).

Mapa 2: Území stabilní volební podpory Vp (kraje/obce)

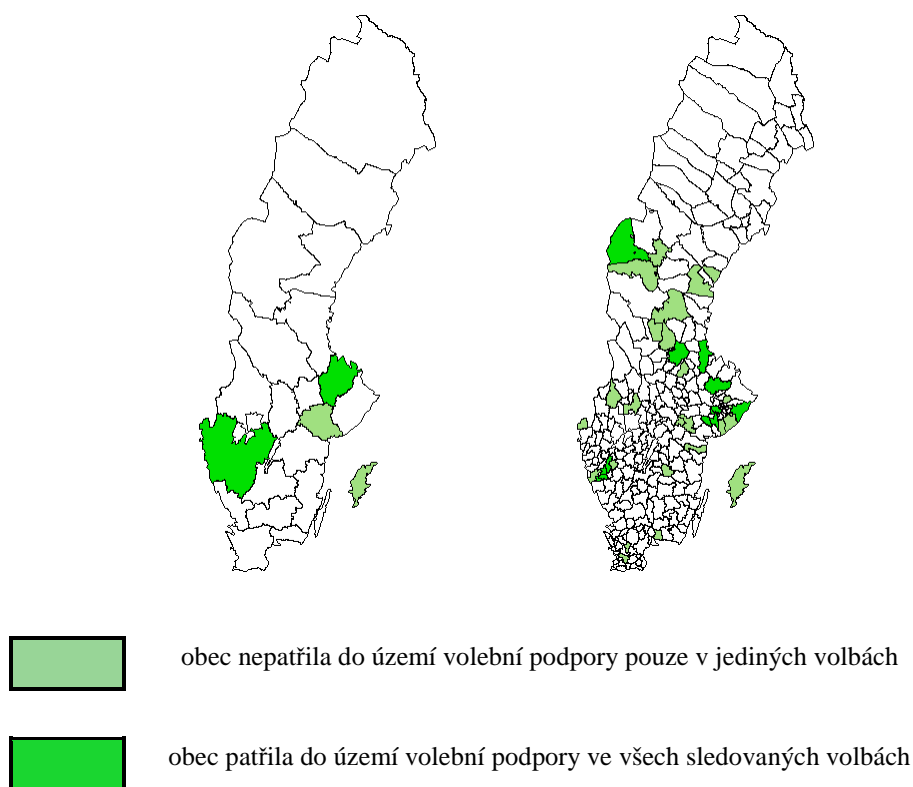
Zdroj: Valmyndigheten. Online at: <http://www.val.se/>; vlastní mapa

Strana životního prostředí–Zelení

Na rozdíl od voleb do Riksdagu, v nichž se podpora MpG pohybuje na konstantní úrovni přibližně 5 % elektorátu (v roce 2010 zelení posílili až na 7,34 %), v evropských volbách

dokázala strana, s výjimkou roku 2004, mobilizovat daleko početnější skupiny sympatizantů. Vývoj volební podpory MpG ve volbách do EP nicméně sledoval mezi roky 1995–2004 silně negativní trend. Zatímco v prvních volbách získala MpG 17,22 % hlasů, což ji posunulo do postavení třetí nejsilnější strany, následný úbytek voličů se v roce 2004 zastavil až na 5,96 % a hůře dopadli z etablovaných stran již pouze Kd. Následná změna postoje strany k otázce švédského členství v unii dokázala straně znovu navrátit část ztracených voličů a posunout jí na čtvrté místo se ziskem 11,02 % hlasů.

Mapa 3: Území stabilní volební podpory MpG (kraje/obce)

Zdroj: Valmyndigheten. Online at: <http://www.val.se/>; vlastní mapa

Rozsáhlé posuny ve velikosti voličské základny MpG se, jak jsme ukázali v předchozí části textu, projevíly značnou nestabilitou elektorátu strany, zejména mezi volbami 1995–2009. Pokud se nyní zaměříme na identifikaci teritoriálních zdrojů podpory MpG, vidíme, že zelení získávají hlasy z odlišných oblastí než dvě další strany socialistického bloku. Do území volební podpory se zařadily pouze čtyři kraje (Uppsala, Gotland, Västra Götaland,

Södermanland). Srovnání výsledků na krajské úrovni současně potvrzuje výraznou proměnu ve výčtu regionů, z nichž strana čerpá svou podporu. Oproti prvním dvěma volbám, ztratili v současnosti zelení souvislý pás krajů vycházející ze středního Švédska směrem na sever (Dalarna, Gävleborg, Jämtland, Västernorrland), kde na rozdíl od minulosti nedokázali ve volbách 2009 překonat celostátní výsledek. Opačné tvrzení lze vztáhnout na Stockholm (kraj), který se v posledních dvojích volbách zařadil do území volební podpory MpG, ve volbách 2009 byl Stockholm dokonce vůbec nejsilnějším zázemím strany. Nižší stabilita elektorátu MpG se projevuje i na obecní úrovni. Zatímco do území stabilní volební podpory SAP a Vp spadá 146, resp. 115 obcí, stabilní podpora MpG se omezuje pouze na 39 jednotek. Na úrovni největších měst disponují zelení stabilní volební podporou pouze v Göteborgu, Uppsale a Lundu a kategorie s 50 000–99 999 obyvateli zahrnuje devět obcí.

Na druhé straně zatímco v roce 1995 patřila do území volební podpory MpG pouze čtyři největší města a v roce 1999 pouze tři, v roce 2004 již sedm, v roce 2009 devět, přičemž Stockholm zaostal v posledních volbách za vítězným Lundem o pouhá 0,03 % hlasů, a v první desítku nejúspěšnějších obcí se umístilo šest s více než sto tisíci obyvateli včetně Göteborgu. Celostátní úroveň překonal i zisk MpG ve třetím největším městě Malmö. Všechny tyto zjištění potvrzují přesun elektorátu zelených do největších měst ve srovnání s prvními volbami do EP 1995, kdy nejúspěšnější velkoměsto Uppsala obsadilo až 97 místo ze všech obcí a tři největší města zůstala pod úrovní celostátní podpory strany. Stejně zjištění nabízí pohled na celkovou podporu MpG ve třech největších městech, která prochází neustálým vzestupem z 15,33 % v roce 1995 až na 27,33 % v roce 2009.

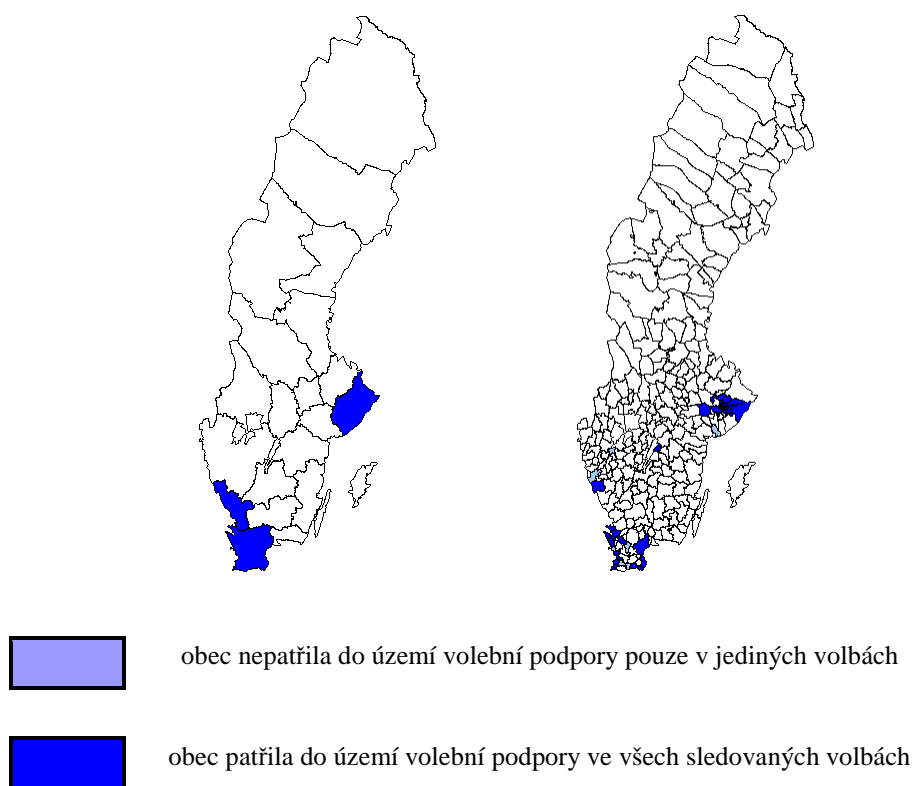
Umírněná koaliční strana

Konzervativci, lídři pravice, si pozici druhé švédské strany dokázali udržet ve všech dosud uskutečněných volbách do EP. Na rozdíl od SAP se výsledky M v evropských volbách výrazněji neliší od zisků ve volbách do Riksdagu. V letech 1995–2004 nepřekročil rozdíl 3 % a jeho navýšení na 7,40 % v roce 2009 (v neprospěch evropských voleb) lze na jedné straně připsat nárůstu podpory M ve volbách do Riksdagu 2006, kdy konzervativci potvrdili, že představují lídra bloku nesocialistických stran (pozici, jíž ve volbách 2002 atakovali liberálové).¹⁹ Vzestup podpory M se nicméně neprojevil ve volbách do EP, pro což lze jako

¹⁹ Srov. Widfeldt, A. (2007): *The Swedish parliamentary election of 2006*. Electoral Studies. Vol. 26, no. 4, s. 820.

možné vysvětlení nabídnout teorii druhořadých voleb. Volby do EP se uskutečnily poté, co na základě výsledků voleb do Riksdagu 2006, došlo k alternaci vládní sestavy. SAP byla po dvanácti letech ve vládních lavicích nahrazena koalicí čtyř nesocialistických stran (M-C-Fp-Kd), přičemž teorie druhořadých voleb předpokládá, že vládní strany jsou nejvíce ohroženy právě uprostřed svého funkčního období, což může představovat minimálně část vysvětlení nižšího zisku M ve volbách do EP 2009.

Mapa 4: Území stabilní volební podpory M (kraje/obce)

Zdroj: Valmyndigheten. Online at: <http://www.val.se/>; vlastní mapa

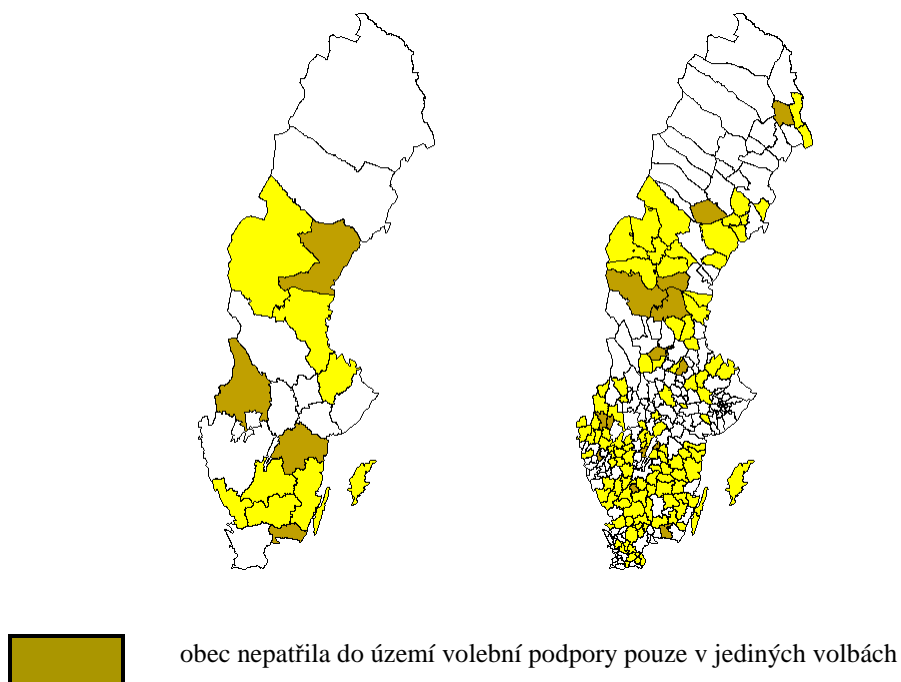
Pohled na regionální rozložení podpory M ukazuje, že do území stabilní volební podpory strany náleží pouhé tři kraje (Stockholm, Skåne, Halland) s nejsilnějším postavením v Stockholmském kraji. Mimo tyto kraje dokázala podpora M překročit celostátní výsledek pouze v kraji Östergötland (1995, 1999) a nejslabším zázemím disponuje strana na severu země, kde se, zejména v krajích Gävleborg, Jämtland, Västernorrland a Norrbotten, její zisky pouze těsně pohybují nad 10 %, ve Västerbottenu zůstávají dokonce pod touto hranicí. Téměř

identický obrázek nabízí i mapa stabilní volební podpory M na úrovni obcí. Do území stabilní volební podpory M se řadí 42 obcí, přičemž jádro stabilní podpory strany je soustředěno v krajích Stockholm (18 obcí) a Skåne (17 obcí). Ve všech volbách do této skupiny patřily tři největší švédská města (Stockholm, Göteborg, Malmö) a zejména ve Stockholmu a Malmö převyšují zisky konzervativců významně jejich celostátní výsledek. Důležitost největších měst pro úspěch M dokládá i skutečnost, že konzervativci získávají ve třech největších městech téměř čtvrtinu všech hlasů, zatímco SAP jako nejsilnější levicová strana pouze přibližně 15 % hlasů.

Strana středu

Výsledky C v evropských volbách se vyznačují několika charakteristickými rysy. Na rozdíl od dalších dvou menších stran nesocialistického bloku jsou zisky C ve volbách do EP téměř totožné s výsledky jim předcházejících voleb do národního parlamentu a současně je značně stabilní i celková výše podpory strany pohybující se na úrovni 5–7 %. Na druhé straně patří C spolu s Kd mezi strany vyznačující se nejvyšší mírou regionální variability volebních výsledků.

Mapa 5: Území stabilní volební podpory C (kraje/obce)

obec patřila do území volební podpory ve všech sledovaných volbách

Zdroj: Valmyndigheten. Online at: <http://www.val.se/>; vlastní mapa

Na krajské úrovni náleží do území stabilní volební podpory C celkem dvanáct krajů vytvářejících tři samostatné shluky. Na jihovýchodě Švédska nalézáme kompaktní území tvořené kraji Halland, Kronoberg, Blekinge, Kalmar, Jönköping a Östergötland, s nimiž sousedí ostrov Gotland, na západním pobřeží ležící Värmland a poslední území je tvořeno souvislým pásem vycházejícím z Uppsaly ležící na východním pobřeží, a zahrnujícím dále severněji položené kraje Gävleborg, Jämtland a Västernorrland. Na opačné straně podpory C stojí Stockholm, kde strana dokázala získat pouze v jediných volbách více než 3 % hlasů. Podprůměrných výsledků dosahuje C rovněž v sousedících krajích Västmanland, Södermanland a Örebro a krajích Västra Götaland a Skåne.

Pohled na území stabilní volební podpory v jednotlivých obcích potvrzuje charakteristiku C jako strany reprezentující do velké míry především venkovské obyvatelstvo. C disponuje nejslabší podporou ve třech největších švédských městech, kde se její výše ve volbách 1999–2004 pohybovala v souhrnu na úrovni 5 % elektorátu a ani v posledních volbách nepřekročila 10% hranici (8,95 %). Ve Stockholmu a Göteborgu nedosahují zisky strany ani 3 %, v Malmö dokonce ani 2 % hlasů. Ze čtyř vystoupení v evropských volbách se Malmö umístilo vždy mezi deseti obcemi s nejnižší podporou strany a Stockholm a Göteborg do této skupiny nepatřily pouze v jediném případě. Z celkového počtu 127 obcí náležejících do území stabilní volební podpory C nespadá ani jedna do kategorie s více než 100 000 obyvateli. Velikostní kategorii s 50 000–99 999 obyvateli zastupuje pouhých pět obcí, a naopak většina obcí zastupuje nejmenší kategorie. 63, tj. téměř polovina (49,61 %) ze všech obcí spadajících do území stabilní volební podpory strany, jsou obce s 10 000–24 999 obyvateli a dalších 42 (33,07 %) obce s méně než 10 000 obyvateli. V souhrnu tyto dvě kategorie představují 82,68 % obcí, kde se nalézá území stabilní volební podpory C.

Liberální strana

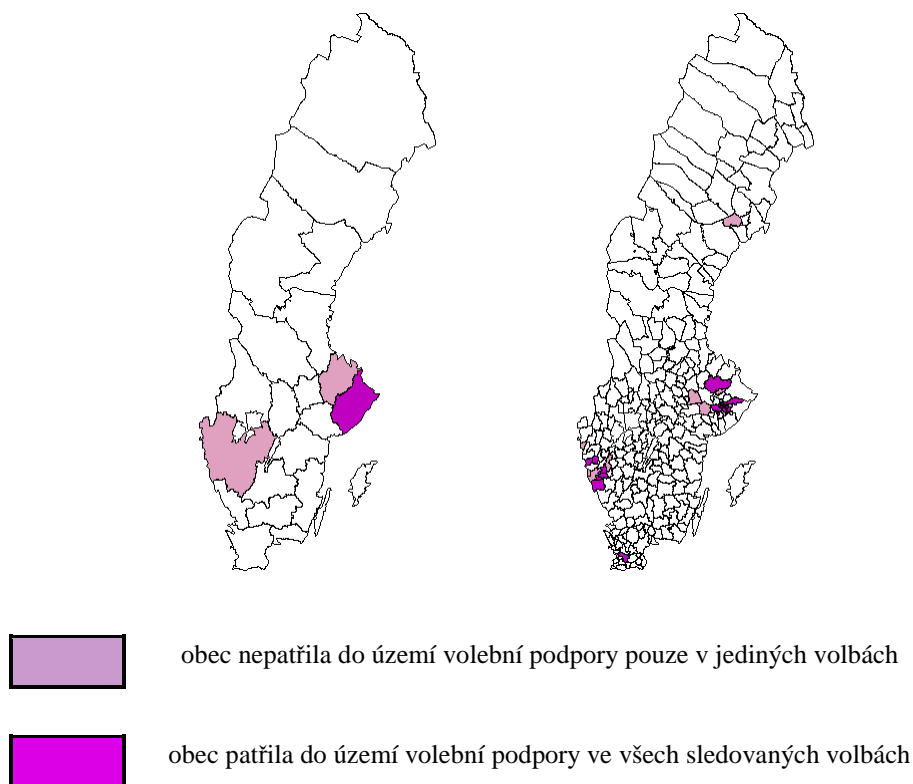
Liberálové zastupují ve švédském stranickém systému stranu, u níž můžeme pozorovat nejvýraznější proměny celkové podpory, což platí jak pro volby do EP, tak pro volby do Riksdagu. Zatímco v prvních volbách do EP byla Fp poslední stranou, která překročila 4%

omezovací klauzuli (4,82 %), ve volbách v roce 1999 téměř ztrojnásobila svůj zisk (13,85 %) a posunula se na celkově čtvrté místo. V třetích volbách do EP 2004 Fp znovu výrazně ztratila (9,86 %), aby o čtyři roky později téměř vyrovnala zisk z roku 1999 (13,58 %).

Rozložení regionální podpory Fp potvrzuje, že úspěchy strany jsou do velké míry spojeny se schopností mobilizovat voliče v největších městech. Území stabilní volební podpory Fp tvoří na krajské úrovni pouze tři jednotky (Stockholm, Uppsala, Västra Götaland). Silnější podporu lze dále identifikovat v jižních krajích Skåne a Halland a kraji Västmandland sousedícím s Uppsalou. Nejslabších výsledků naopak Fp dosahuje na severu (Jämtland, Västernorrland, Västerbotten, Norrbotten) a jihovýchodu Švédska (Kalmar, Gotland). Rozhodující část podpory Fp je koncentrována do krajů Stockholm a Västra Götaland, kde leží 14, resp. 10 obcí z celkově 32 obcí, které splnily podmínku nezbytnou pro zařazení do území stabilní volební podpory.

Bližší pohled na konkrétní obce spadající do území stabilní volební podpory ukazuje, že se do této skupiny řadí Stockholm i Göteborg, naopak Malmö splnilo podmínku k zařazení v pouze posledních dvojích volbách. Z dalších velikostních kategorií obcí podmínce vyhověly tři obce s více než 100 000 obyvateli, včetně téměř dvousettisícové Uppsaly (čtvrtého největšího švédského města). Velikostní kategorii s 50 000–99 999 obyvateli zastupuje osm obcí, kategorii s 25 000–49 999 obyvateli deset obcí, obce s 10 000–24 999 obyvateli sedm obcí a pouze dvě obce mají méně než 10 000 obyvatel. Silné zázemí Fp v nejlidnatějších obcích potvrzuje i zjištění, že strana získala ve třech největších městech, s výjimkou prvních voleb, téměř čtvrtinu hlasů, v roce 2004 dokonce téměř 30 % hlasů (28,18 %), tj. nejvyšší úrovně ze všech stran ve čtyřech dosud uskutečněných evropských volbách.

Mapa 6: Území stabilní volební podpory Fp (kraje/obce)

Zdroj: Valmyndigheten. Online at: <http://www.val.se/>; vlastní mapa

Křesťanští demokraté

Vzájemné srovnání volebních výsledků Kd v evropských a národních volbách jednoznačně ukazuje, že Kd vykazují dlouhodobě nižší schopnost oslovovat voliče ve volbách do EP. S výjimkou voleb v roce 1999 byli Kd vždy nejméně úspěšným subjektem, který dokázal vstoupit na půdu EP (v prvních volbách do EP 1995 nedokázali Kd jako jediná z parlamentních stran v celé dosavadní historii švédských eurovoleb překročit 4% omezovací klauzuli). Zřetelný je i celkově setrvale sestupný trend podpory strany (v evropských i národních volbách), který započal v novém tisíciletí a dále se prohloubil po výměně ve vedení strany.²⁰

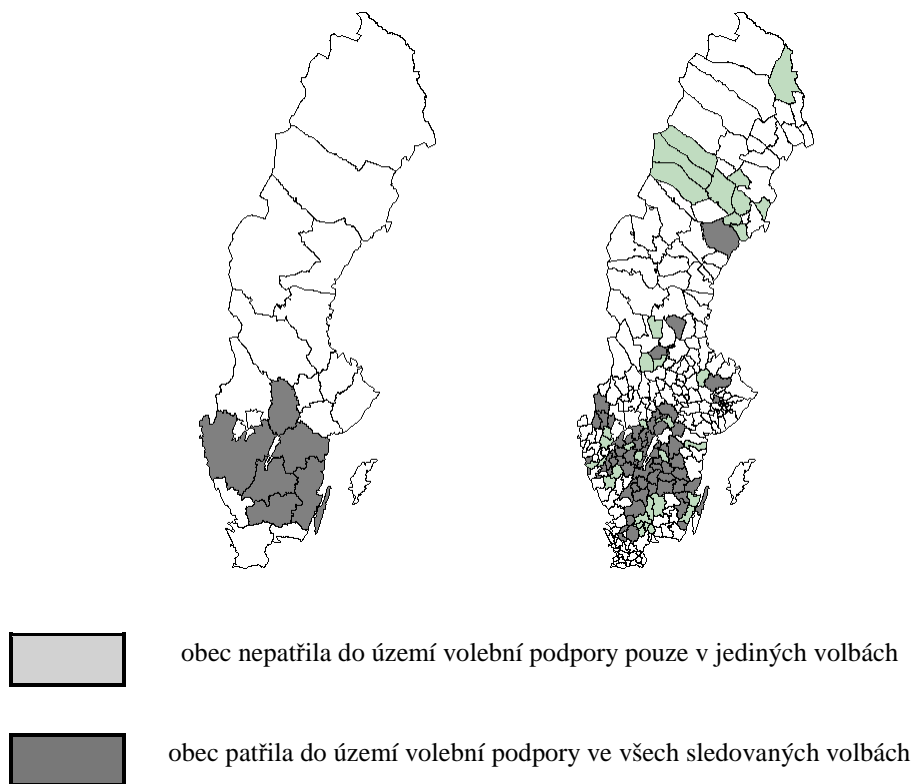
Na krajské úrovni je území stabilní volební podpory Kd tvořeno kompaktním územím šesti na jihu Švédska ležících krajů Kronoberg, Kalmar, Jönköping, Västra Götaland, Östergötland a Örebro. Bezkonkurenčně nejsilnějším zázemím strany je Jönköping, kde

²⁰ Srov. Maškarinec, P. (2007): *Křesťanští demokraté. Analýza identity švédské relevantní křesťansko-demokratické strany*. Středoevropské politické studie. Roč 9, č. 1, s. 60-62. Online at: <http://www.cepsr.com/dwnld/maskarcl07.pdf>; Widfeldt: *The Swedish parliamentary election of 2006*, s. 822.

elektorát strany ve všech volbách překonal 10%, resp. v posledních trojích volbách 15% hranici. Naopak mezi oblastmi, kde se Kd dlouhodobě nedaří oslovovat vyšší procento voličů, se řadí některé ze severních krajů (Jämtland, Norrbotten, Gävleborg), ostrov Gotland nebo na samém jihu Švédska ležící Skåne. Podpora Kd tudíž do velké míry kopíruje teritoriální vzorec různých religiálních tradic, jež zůstaly ve velké míře nezměněny v průběhu celého dvacátého století.²¹ Míra podpory Kd v Jönköpingu pak vychází jednak ze skutečnosti, že tento kraj je jedním z největších center svobodných církví, ale opominout nelze ani fakt, že stejnojmenné správní centrum kraje je bydlištěm současného i minulého předsedy strany. Pokud sestoupíme na úroveň jednotlivých obcí, splňuje podmínku zařazení do území stabilní volební podpory Kd 103 obcí. Současně se ale obce se stabilní podporou nacházejí i v dalších krajích, především ve Västerbottenu nebo čtvrtém největším švédském městě Uppsale. Z celkového pohledu je ovšem elektorát Kd výrazně početnější ve venkovských oblastech. Celková podpora Kd ve třech největších švédských městech se pohybuje v rozmezí 13,27–15,99 % a je tak druhá nejnižší za C a pouze těsně předstihuje SAP. Kd nedisponují stabilní podporou ve Stockholmu, Göteborgu ani Malmö. V obcích se 100 000–199 999 obyvateli má strana stabilní podporu v pěti obcích této kategorie, kategorii s 50 000–99 999 obyvateli zastupuje sedm obcí a kategorii s 25 000–49 999 obyvateli sedmnáct obcí. Nejvýraznější zastoupení mají příznivci Kd v obcích s 10 000–24 999 obyvateli a nejmenších obcích, kde se do území volební podpory řadí 38, resp. 36 obcí, které představují 36,89 %, resp. 34,95 % (tj. v souhrnu 71,84 %) ze všech obcí, kde nalézáme stabilní volební podporu strany a potvrzuje se tak, že elektorát Kd je výrazně početnější ve venkovských oblastech.

²¹ Lindström, M. (2001): *Conservative Voting and the Church: The Religious Dimension in the Electoral Geography of the Conservative (Moderate) Party in Sweden 1921-1998*. Statsvetenskaplig Tidskrift. Vol. 104, no. 4, s. 314-317.

Mapa 7: Území stabilní volební podpory Kd (kraje/obce)

Zdroj: Valmyndigheten. Online at: <http://www.val.se/>; vlastní mapa

ZÁVĚR

Na základě výše uvedených zjištění lze konstatovat, že v míře regionální variability volebních výsledků existují mezi švédskými stranami podstatné rozdíly. Celkový trend rozrůzněnosti teritoriální podpory v evropských volbách, měřený variačním koeficientem, vykazuje, i přes některé odlišnosti, obdobné základní trendy v míře regionální variability, které můžeme pozorovat při volbách do Riksdagu. Stranou s nejvíce rovnoměrně rozloženou podporou jsou v evropských volbách, stejně jako ve volbách do Riksdagu, sociální demokraté, před zelenými. Zřetelně nejvyšší regionální variabilita byla naopak v celém sledovaném období zaznamenána u C a Kd. Znatelná je rovněž ve srovnání s národními volbami vyšší míra regionální variability, již vidíme téměř u všech stran (zejména u Vp a Kd) s výjimkou MpG, a to i přesto, že ve volbách do EP hlasují voliči na úrovni 21 krajů, oproti 29 volebním obvodům ve volbách do Riksdagu, což by teoreticky mělo nahrávat nižší regionální variabilitě

v evropských volbách. Toto zjištění tudíž naznačuje, že se voličské základny jednotlivých stran ve volbách do EP do určité míry odlišují od regionálních vzorců podpory, jimiž strany disponují v národních volbách.

Analýza také potvrdila, že stabilita vzorců volební podpory jednotlivých stran je obecně dosti vysoká, ale na druhé straně i zde nalézáme mezi stranami jisté rozdíly. Výrazně stabilnější rozložení volební podpory mají nesocialistické strany, mezi nimiž dosahují nejvyšších hodnot konzervativci jako nejsilnější zástupce tohoto bloku. Naproti tomu výsledky socialistických stran jsou o poznání méně stabilní, a za pozornost stojí zejména postupná, ale velmi výrazná teritoriální proměna voličských vzorců zelených mezi prvními a prozatím posledními evropskými volbami.

Konečně analýza rozložení teritoriální podpory politických stran ukazuje, že voličské základny jednotlivých subjektů v evropských volbách odpovídají z celkového pohledu základnímu vzorci, viditelnému ve volbách do Riksdagu. Konzervativci a liberálové nalézají své voliče zejména na jihu Švédska, a silné zázemí mají především v největších městech. Naproti tomu území stabilní volební podpory zbývajících dvou stran nesocialistického bloku, Kd a C je rozprostřeno do více regionů. Mimo jihu Švédska mají tyto subjekty stabilní zázemí rovněž v některých severnějších oblastech, což je spojeno i se skutečností, že tyto subjekty nachází výraznější část podpory ve venkovských oblastech. Stejně jako v případě podobného rozložení podpory konzervativců a liberálů, i mapy zobrazující území stabilní volební podpory SAP a Vp nabízí do jisté míry identický obrázek. Stabilní voličská základna obou subjektů vytváří souvislý kompaktní celek pokrývající výraznou část Švédska. Nejsilněji podporou nicméně disponují oba subjekty především na severu země. Velice silnou pozici mají SAP a Vp zejména v obcích s méně než 25 000 obyvateli, kde se nachází dvě třetiny, resp. tři čtvrtiny obcí se stabilní podporou stran. Odlišný je pohled na rozložení podpory zelených. Posun výrazné části elektorátu MpG do velkých měst, kdy strana v posledních evropských volbách obdržela ve třech největších švédských městech téměř 30 % hlasů, se odrazil i do podoby území stabilní volební podpory zelených. Nejlépe tento posun demonstruje výsledek strany ve Stockholmu. Hlavní město se v posledních dvojích volbách zařadilo do území volební podpory MpG, zatímco v prvních dvojích volbách zde strana nepřekročila celostátní úroveň podpory. Naopak v roce 2009 MpG nedokázala obhájit pozici v několika severních krajích, které v prvních dvojích volbách patřily do území volební podpory strany a přibližovaly rozložení elektorátu MpG vzorcům nalezeným u SAP a Vp.

Předložená analýza prokázala, že teritoriální dimenze, přítomná v celostátní švédské politice, se ve velké míře reprodukuje i ve volbách do EP a nevykazuje tendence k výraznějšímu oslabování. Nalezená zjištění současně vyvolávají řadu dalších otázek, jejichž zodpovězení nebylo, vzhledem k omezenému rozsahu, ambicí předkládaného textu a zůstávají tudíž výzvou pro budoucí studie. Od srovnání stability regionálních vzorců volební podpory mezi různými typy voleb, až po snahu hledat vysvětlení příčin volebního chování pomocí analýzy strukturálních znaků sledovaných jednotek a vybraných charakteristik složení obyvatelstva, jež by za pomoci zapojení sofistikovanějších statistických nástrojů umožnila přesněji určit míru vlivu jednotlivých proměnných na politické chování švédských voličů ve volbách do evropského parlamentu.

SEZNAM LITERATURY A POUŽITÝCH PRAMENŮ

- Aylott, N. (2008): *Softer but Strong: Euroscepticism and Party Politics in Sweden*. In: Szczerbiak, A.; Taggart, P. A. (eds.): *Opposing Europe? The Comparative Party Politics of Euroscepticism. Volume 1: Case Studies and Country Surveys*. Oxford: Oxford University Press, s. 181-200.
- Aylott, N.; Sundström, M. R. (2009): *The European Parliament Election in Sweden, June 2009*. EPERN European Parliament Election Briefing No 37. Online at: http://www.sussex.ac.uk/sei/documents/no_37_epern-ep09-sweden.pdf.
- Berglund, S.; Thomsen, S. R.; Wörlund, I. (1991): *The mobilization of the Swedish vote: An ecological analysis of the general elections of 1928, 1948 and 1968*. *European Journal of Political Research*. Vol. 19, no. 4, s. 413-424.
- Brunclík, M. (2009): *Nové trendy ve vývoji švédského stranického systému*. *Politologický časopis*. Roč. 16, č. 1, s. 21-43. ISSN 1211-3247.
- Caramani, D. (2000): *The Societies of Europe. Elections in Western Europe since 1815: Electoral Results by Constituencies*. London: Macmillan.
- Caramani, D. (2004): *The Nationalization of Politics. The Formation of National Electorates and Party Systems in Western Europe*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Hendl, J. (2004): *Přehled statistických metod zpracování dat. Analýza a metaanalýza dat*. Praha: Portál.

- Holmberg, S.; Oscarsson, H. (2004): *Svenskt väljarbeteende. Redogörelse för 2002 års valundersökning*. Stockholm – Örebro: Statistiska centralbyrån.
- Johnston, R. (2000): *Electoral Geography*. In: Johnston, R. J.; Gregory, D.; Pratt, G.; Watts, M. (eds.): *The Dictionary of Human Geography*. Oxford: Blackwell Publishing, s. 204-205.
- Jehlička, P.; Sýkora, L. (1991): *Stabilita regionální podpory tradičních politických stran v českých zemích (1920–1990)*. Sborník ČGS. Sv. 96, č. 2, s. 81-95.
- Kopeček, L. (2005): *Švédsko*. In: Strmiska, M.; Hloušek, V.; Kopeček, L.; Chytilík, R.: *Politické strany moderní Evropy. Analýza stranicko-politických systémů*. Praha: Portál, s. 182-203.
- Korpi, W. (1983). *The Democratic Class Struggle*. London: Routledge & Kegan Paul.
- Lindström, M. (2001): *Conservative Voting and the Church: The Religious Dimension in the Electoral Geography of the Conservative (Moderate) Party in Sweden 1921-1998*. Statsvetenskaplig Tidskrift. Vol. 104, no. 4, s. 305-328.
- Maškarinec, P. (2007): *Křesťanští demokraté. Analýza identity švédské relevantní křesťansko-demokratické strany*. Středoevropské politické studie. Roč. 9, č. 1, s. 56-75. Online at: <http://www.cepsr.com/dwnld/maskarcl07.pdf>.
- Maškarinec, P. (2008): *Volby do švédského Riksdagu v letech 1998–2006: analýza strategických účinků volebního systému na úrovni volebních obvodů*. Slovenská politologická revue. Roč. 8, č. 3, s. 3-42. Online at: <http://ns.ucm.sk/revue/2008/3/maskarinec.pdf>.
- Mp ska inte förorda att Sverige ska lämna EU*. Online at: http://www.mp.se/templates/mct_177.aspx?number=156616.
- Polinec, M.; Numerato, M.; Švec, K. (2007). *Závěr*. In: Jüptner, P.; Polinec, M.; Švec, K. a kol. *Evropská lokální politika*. Praha: IPS FSV UK, s. 235-251.
- SCB (2001): *EU- och euro-sympatier i maj 2001*. Stockholm: Statistiska centralbyrån. Online at: <http://www.scb.se/statistik/ME/ME0201/2000I02/ME61SM0101.pdf>.
- SCB (2007): *EU- och euro-sympatier i november 2007*. Stockholm: Statistiska centralbyrån. Online at: http://www.scb.se/statistik/ME/ME0201/2007M11C/ME0201_2007M11C_SM_ME61SM0702.pdf.

SCB (2009): *EU- och euro-sympatier i maj 2009*. Stockholm: Statistiska centralbyrån. Online at: <http://www.scb.se/statistik/ME/ME0201/2000I02/ME61SM0101.pdf>.

SCB (2010): *Tabeller över Sveriges befolkning 2009*. Örebro: Statistiska centralbyrån. Online at:

http://www.scb.se/Pages/PublishingCalendarViewInfo____259924.aspx?PublObjId=1140.

Statistiska centralbyrån (internetový portál švédského Statistického úřadu). Online at: <http://www.scb.se/>.

Valmyndigheten (internetový portál švédského Volebního úřadu). Online at: <http://www.val.se>.

Widfeldt, A. (2007): *The Swedish parliamentary election of 2006*. Electoral Studies. Vol. 26, no. 4, s. 820-823.

PŘÍLOHY:

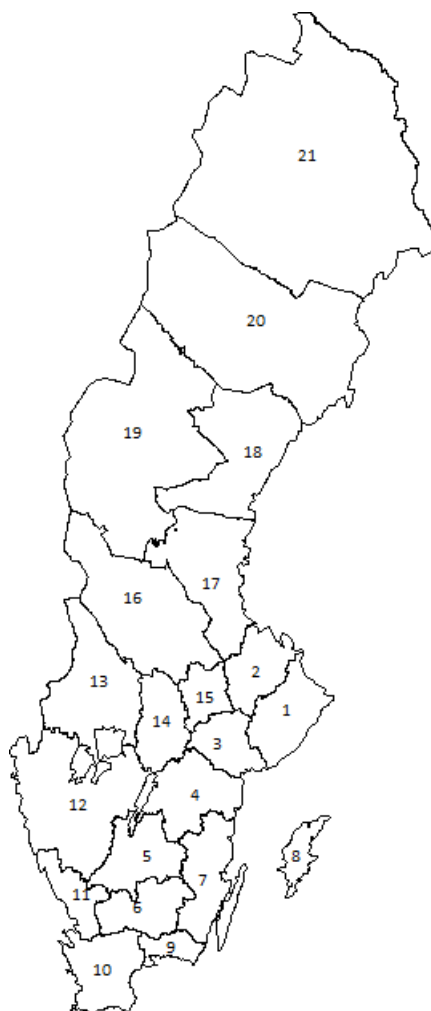
Příloha 1: Řešení změn v administrativním členění švédských krajů a obcí

Na krajské úrovni došlo ve sledovaném období k následujícím změnám. K 1. 1. 1997 se kraj Kopparberg přejmenoval na Dalarna. Ke stejnému datu vznikl sloučením krajů Malmöhus a Kristianstad kraj Skåne. O rok později vznikl spojením krajů Älvsborg, Göteborg-Bohus a Skaraborg (bez obcí Habo a Mullsjö, které byly přeřazeny do kraje Jönköping) kraj Västra Götaland. Změny na úrovni obcí se pak týkaly vzniku dvou nově samostatných obcí. K 1. 1. 1999 vznikla obec Nykvarn (dříve část obce Södertälje) a poslední nově vzniklou švédskou obcí se k 1. 1. 2003 stala Knivsta (v minulosti část obce Uppsala), po jejímž vzniku se počet švédských obcí ustálil na 290. K prozatím poslední administrativní změně došlo k 1. 1. 2007, kdy byla obec Heby přeřazena z kraje Västmanland do kraje Uppsala. Ve sledovaném období rovněž došlo k přejmenování obce Malung na Malung-Sälen (k 1. 1. 2008).

Předkládaný text tyto změny reflektuje následujícím způsobem. Výsledky voleb 1995 v krajích Malmöhus a Kristianstad byly sečteny tak, aby odpovídaly současné podobě území kraje Skåne. Podobně jsme sečetli výsledky z krajů Älvsborg, Göteborg-Bohus a Skaraborg, které se před volbami 1999 spojily do kraje Västra Götaland. Ze souboru obcí kraje Västra Götaland byly ve volbách 1995 vyloučeny obce Habo a Mullsjö, které jsme již v těchto volbách přeřadili do kraje Jönköping, jehož součástí se staly k 1. 1. 1998. Ze stejného důvodu jsme odečetli výsledky za obec Heby ve volbách 1995–2004 z kraje Västmanland a započítaly

je do kraje Uppsala. Největší problém vyvstal v případě nově vzniklých obcí Nykvarn a Knivsta. Zatímco v případě voleb 1999 existují dostupná data z úrovně volebních okrsků, jimiž disponuje švédský Volební úřad (*Valmyndigheten*), daty pro volby 1995 na této úrovni tato instituce nedisponuje a podobně oficiální výstupy Švédského statistického úřadu (*Statistiska centralbyrån*) zahrnují pouze souhrnné výsledky na úrovni jednotlivých obcí. Vzhledem k nemožnosti získat data z voleb 1995 na úrovni volebních okrsků jsme tudíž v případě obcí Nykvarn a Knivsta pro výpočet variačního koeficientu a Pearsonova korelačního koeficientu přiřadili stranám za rok 1995 nulový zisk.

Příloha 2: Krajské členění Švédska

1 – Stockholm	8 – Gotland	15 – Västmanland
2 – Uppsala	9 – Blekinge	16 – Dalarna

3 – Södermanland	10 – Skåne	17 – Gävleborg
4 – Östergötland	11 – Halland	18 – Västernorrland
5 – Jönköping	12 – Västra Götaland	19 – Jämtland
6 – Kronoberg	13 – Värmland	20 – Västerbotten
7 – Kalmar	14 – Örebro	21 – Norrbotten

Zdroj: Valmyndigheten. Online at: <http://www.val.se/>; vlastní mapa

Příloha 3: Výsledky voleb do EP ve Švédsku v letech 1995–2009 ve srovnání s výsledky voleb do Riksdagu v letech 1994–2006 (počet hlasů / % hlasů)

Volby do Riksdagu								
	1994		1998		2002		2006	
SAP	2 513 905	45,25	1 914 426	36,40	2 113 560	39,85	1 942 625	34,99
MpG	279 042	5,02	236 699	4,50	246 392	4,65	291 121	5,24
Vp	342 988	6,17	631 011	12,00	444 854	8,39	324 722	5,85
M	1 243 253	22,38	1 204 926	22,91	809 041	15,26	1 456 014	26,23
C	425 153	7,65	269 762	5,13	328 428	6,19	437 389	7,88
Fp	399 556	7,19	248 076	4,72	710 312	13,39	418 395	7,54
Kd	225 974	4,07	618 033	11,75	485 235	9,15	365 998	6,59
Ostatní	125 669	2,26	137 176	2,61	165 390	3,12	315 014	5,67
Celkem	5 555 540	100,00	5 260 109	100,00	5 303 212	100,00	5 551 278	100,00
Účast	86,82		81,38		80,11		81,99	
Volby do Evropského parlamentu								
	1995		1999		2004		2009	
SAP	752 817	28,06	657 497	25,99	616 963	24,56	773 513	24,41
MpG	462 092	17,22	239 946	9,49	149 603	5,96	349 114	11,02
Vp	346 764	12,92	400 073	15,82	321 344	12,79	179 182	5,66
M	621 568	23,17	524 755	20,75	458 398	18,25	596 710	18,83
C	192 077	7,16	151 442	5,99	157 258	6,26	173 414	5,47
Fp	129 376	4,82	350 339	13,85	247 750	9,86	430 385	13,58
Kd	105 173	3,92	193 354	7,64	142 704	5,68	148 141	4,68
JL/PP	-	-	-	-	363 472	14,47	225 915	7,13
Ostatní	73 284	2,73	12 031	0,48	54 577	2,17	292 172	9,22
Celkem	2 683 151	100,00	2 529 437	100,00	2 512 069	100,00	3 168 546	100,00
Účast	41,63		38,84		37,85		45,53	

Zdroj: Statistiska centralbyrån. Online at: <http://www.scb.se/>

Příloha 4: Výsledky voleb do EP ve Švédsku v letech 1995–2009 – rozdělení mandátů

	SAP	MpG	Vp	M	C	Fp	Kd	JL/PP	Celkem
1995	7	4	3	5	2	1	-	-	22
1999	6	2	3	5	1	3	2	-	22
2004	5	1	2	4	1	2	1	3 (JL)	19
2009	5	2	1	4	1	3	1	1 (PP)	18

Zdroj: Statistiska centralbyrån. Online at: <http://www.scb.se/>

Příloha 5: Seznam použitých zkratk politikých stran

- C Strana středu (Centerpartiet)
- Fp Liberální lidová strana (Folkpartiet liberalerna)
- Kd Křesťanští demokraté (Kristdemokraterna)
- JL Červnová kandidátka (Junilistan)
- M Umírněná koaliční strana (Moderata Samlingspartiet)
- MpG Strana životního prostředí – Zelení (Miljöpartiet de gröna)
- PP Pirátská strana (Piratpartiet)
- SAP Sociálnědemokratická dělnická strana (Socialdemokratiska Arbetare Partiet)
- SD Švédští demokraté (Sverigedemokraterna)
- Vp Levicová strana (Vänsterpartiet)